

UZ ČLANAK O SALOMONU ILI SOLOMONU

Stjepan Babić

U načelu prihvaćamo članak g. Rittgassera i njegovo rješenje jer nas je upozorio na problem koji se u našoj jezikoslovnoj, biblijskoj, zemljopisnoj pa i botaničkoj literaturi povlači već desetljećima. Očito je da potječe od imena biblijskoga kralja Salomona/Solomona, pa onda i pridjeva od njega. Álvaro de Mendaña de Neira, prvi je Europljanin koji je došao na te otoke (1568.) i nazvao ih po biblijskome kralju Salomonu jer je po tadašnjim glasinama odavde dobio zlato za jeruzalemski hram. Samo ime biblijskoga kralja u hrvatskome je jeziku različito.

Prije nego o tome progovorim, spomenut ću jedan posredan dokaz, a to su naša prezimena od toga imena. Prema Leksiku prezimena SR Hrvatske, Zagreb, 1976., a on je rađen na temelju popisa stanovništva 1948. godine, prezime se javlja u različitim oblicima: Salamon, Salamoni, Salamun, Salamunac, Salamunić, Salomon, Solomon, Solomun, Solomunović, Šalamon, Šalamun, Šalamunec, Šalamanić, Šalomon. Iako broj nositelja pojedinoga prezimena nije tako važan, ipak valja reći da ih sa Salomon ima samo 7, a ostalih i po koja stotina. Zanimljivo je da se neki iz iste obitelji Salamon potpisuju sa Salamun, a i Šalamon, Šalamun, tj. da nisu sigurni u svoje prezime iako je ono inače zakonski određeno.

Unatoč velikome kolebanju u nas je biblijsko ime poprilično prihvaćeno u liku Salomon. Tako ima Ivan Šarić u svojem prijevodu Biblije, tako je i u zagrebačkom prijevodu Biblije. Fra Bonaventura Duda, jedan od glavnih u prevođenju i uređivanju zagrebačke Biblije, u jednom strojem pisanom pismu pod kraj 60-ih godina piše "Uistinu udomaćenim imenima smatram..." i među dvadeset imena navodi i lik Salomon. To je razumljivo jer je latinski Salomon, hebrejski *Šōlomó*, francuski je Salomon. Tako i Opći religijski leksikon ima samo Salomon. Nevolja je u tome što u hrvatskom dugo završno *-on* daje *-un* pa je jasno da se javljaju i likovi sa završnim *-un*.

Kad se gleda na hrvatsku tradiciju izvanbiblijskih tekstova, ona nije jedinstvena. Što se tiče Hrvatskoga pravopisa, mi u njem od 2. izdanja imamo Solomonski otoci (*otočje*), Solomonski Otoci (*država*), jer je to i pravopisno pitanje. Salomonski / Solomonski otoci kao otoci pišu malim početnim slovom, a kao država (državom su postali 2. 1. 1976.) pišu se velikim početnim slovom (Otoci), i zbog toga je taj naziv ušao u Hrvatski pravopis jer su se u njegovu rječniku našle sve države svijeta. Zanimljivo je ovdje spomenuti da tako ima i M. Lončarić u svome članku Hrvatska imena država, Jezik, god. XLII., listopad 1994., a on je svoj popis dobio od Državnoga zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo. To je vjerojatno zato što u novijim atlasima prevladava pridjev *solomonski*, npr. Atlas svijeta, izd. Leksikografskoga zavoda, Zagreb, 1961., isto izd. iz 1974., Veliki atlas svijeta, pod uredništvom A. Cvitanovića,

Ljubljana 1976., ali najnovije izdanje Atlasa svijeta za školu i dom iz 2004. ima na zemljovidu O' Salamun, Salamunski otoci, ali Solomonsko more, dok u Kazalu naziva sa zemljovida prvo ima isto, ali za druga dva imena Salomonovi otoci, Solomonsko more. Dakle, poprilična zbrka. U starijim atlasima ima Salomonski otoci, npr. u Kozennovu Geografičkom atlasu za srednje škole, obradili dr. H. Hranilović i dr. J. Modestin, Beč 1914., Salomon u Minervinomu svjetskom atlasu, Zagreb 1938., priredili F. Lukas i N. Peršić, Salomon u Kocénovu Geografskome atlasu, priredio dr. M. Šenoa uz suradnju prof. I. Jurasu i dr. V. Bohinca, Zagreb, 1939. Problem imenički ili pridjevni oblik, zasad ostavimo po strani.

Zašto postoji toliko kolebanje, teško je reći. Solomonski otoci kod nas je najvjerojatnije prevladalo pod utjecajem engleskoga naziva, ali prihvaćajući sve razloge, mi smo u 8. izdanje Hrvatskoga pravopisa unijeli Solomonsko otočje/Otočje, a pridjev *solomonski* uputili na *salomonski* jer se u pravopisnome rječniku natuknica salomonski nalazi petnaestak stranica udaljena od natuknice solomonski pa ako bi ih tko tražio pod *So-*, a ne našao ih, mislit će da ih i nema jer se nije lako sjetiti da ih traži pod *Sa-* i obratno. Znam da takva promjena nije ugodna, ali kad znači usavršavanje, tada ju treba prihvatiti. U Hrvatskome školskome pravopisu samo je Salomonski.

Bez obzira kako je u engleskome jeziku, u nas treba biti kako je uobičajenije i prihvatljivije, dakle Salomonsko Otočje jer imena država pišemo po naški: *Bjelokosna Obala, Fracuska, Kostarika, Savezna Republika Njemačka, Sjedinjene Američke Države...*

Pošto smo riješili problem lika samoga imena, ostaje nam sada pitanje: Salomon Otoci ili Salomonski Otoci. Mislim da kolebanja između imeničkoga ili pridjevnoga lika ne bi trebalo biti, pridjevni ima izrazitu prednost. No sad se postavlja novo pitanje, koji pridjev: Salomonski ili Salomonovi. Već smo vidjeli da postoji i Salomonovi i Salomonski. U najnovijem djelu Karela i Marjete Natek, *Države svijeta*, Zagreb, 2003., koje je lektorirala Nives Opačić, upotrebljava se pridjev Salomonovi Otoci. Dakle nisu Salomonovi Otoci, ali za pridjev i sa *-ov* ima opravdanje. Dao sam ga u svojoj Tvorbi riječi u § 1358.–1360., ali zbog tradicije, ni u frazemu se ne upotrebljava *salomonovska* odluka, *salomonovsko* rješenje i zbog toga što to nisu neposredno Salomonovi otoci. Zbog svega toga mislim da može ostati Salomonski Otoci, Salomonsko more.

Još da u svezi s time spomenem da postoji biljka *salomonov pečat*. Koliko pokazuju botanički priručnici, i botaničari se kolebaju jer u njih nalazimo *salamonov, salumonov, salamunov, salomonov pečat*. Znači i oni će se morati odlučiti čemu će dati prednost. U skladu s narednim bit će najbolje *salomonov pečat*. Taj botanički naziv postavlja još jedno pitanje *salomonov* ili *Salomonov pečat* jer se pridjevi na *-ov, -ev* izvedeni od vlastitih imena pišu s velikim početnim slovom. Ja ipak mislim da treba *salomonov pečat*. Obrazloženje nije baš jednostavno zbog složenih pravila i navika u botaničkome nazivlju. Previše bi bilo da se upuštamo u sve pojedinosti,

samo valja reći da ćemo nesumnjivo pisati *Pančićeva omorika*, jer tu naziv *Pančićeva omorika* nije na istoj razini kao *salomonov pečat*, nego je cijeli naziv *salomonov pečat* na istoj razini kao *omorika (smreka)*, a *Pančićeva omorika* na drugoj.

Sažetak

Stjepan Babić, sveučilišni profesor u m.

UDK 81'373, stručni članak

primljen 24. kolovoza 2004., prihvaćen za tisak 28. ožujka 2005.

On the Article about Salomon or Solomon

The author discusses the correctness of the form Salomon and analyzes its adjectival derivations in geographical terms (Salomonsko otočje = Solomon Islands, Salomonsko more = Solomon Sea), in the name of a state (Salomonsko Otočje = the Solomon Islands), in phrases (salomonsko rješenje = Solomonic solution, salomonska odluka = Solomonic decision) and in some plant names (salomonov pečat = Solomon's seal / *sigillum Solomonis*).

PITANJA I ODGOVORI

VELIKO ILI MALO POČETNO SLOVO U NAZIVIMA FILOLOŠKIH ŠKOLA

Čitatelj iz Zagreba pita nas pišu li se nazivi filoloških škola (zagrebačke, zadarske i riječke) velikim ili malim početnim slovom budući da je u literaturi pisano različito, a u pravopisima nije pronašao odgovor na svoje pitanje – pravopisi ne bilježe nazive filoloških škola.

Na čitateljevo se pitanje može odmah jednoznačno odgovoriti: nazivi se filoloških škola pišu malim početnim slovom, a primjer *zagrebačka filološka škola* zabilježen je u Hrvatskom školskom pravopisu u poglavlju Malo početno slovo (paragraf 34. 1. b) gdje piše: “Malim se početnim slovom također pišu... društveni i kulturni pokreti, povijesna razdoblja: srednji vijek, reformacija, renesansa, ilirizam, hrvatski narodni preporod, zagrebačka filološka škola...”

U 19. st. poniknule su Hrvatskoj četiri filološke škole – zagrebačka, riječka, zadarska i škola hrvatskih vukovaca. Sve su četiri škole imale narav kulturnoga i društvenoga pokreta jer su, osim književnonormativnih rješenja, imale i jasne kulturne i društvene programe. Zagrebačka, riječka i zadarska škola zalagale su se za ujedinjenje svih Hrvata u zajedničkom jeziku i pismu, a hrvatski su vukovci najčešće bili pronositelji jugoslavenske ideje, i u političkom i u jezičnom smislu – zalagali su se za zajednički jezik Hrvata i Srba. Svaka je škola imala svoje pripadnike, sljedbenike i protivnike, a čelni su predstavnici svih četiriju škola bili nerijetko i politički angažirani. U tom smislu filološke škole pripadaju društvenim i kulturnim pokretima, pa im nazive u skladu s tim valja pisati malim početnim slovom, kao što pišemo malim početnim slovom i naziv *ilirizam* ili naziv *hrvatski narodni preporod* – u okviru tih širih kulturnih pokreta, filo-